

عنوان مقاله:

جایگاه عقل درمناسک دینی از دیدگاه کانت

محل انتشار:

پژوهشنامه فلسفه دین، دوره 18، شماره 2 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 20

نویسندگان:

طیبه جورابچی - دانشجوی دکتری فلسفه تطبیقی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.

حسین هوشنگی - دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی، دانشگاه امام صادق، تهران، ایران.

خلاصه مقاله:

مسئله جایگاه عقل در دین شناسی و نحوه و میزان معقولیت هر یک از ابعاد دین یکی از مباحث مهم در فلسفه دین است. از این رو صاحب نظران و متفکران زیادی از جمله کانت به بحث در این زمینه پرداخته اند. اما از آنجا که غالب دغدغه ها در این زمینه حول محور اعتقادات و سپس اخلاق قرار گرفته، کمتر به جایگاه عقلانی مناسک دینی توجه شده است. کانت، بر مبنای عقلانی-اخلاقی دانستن دین، مناسک دینی را عقلا نقد و بررسی می کند و چون گوهر دین را اخلاق می داند، مناسک دینی را تا آنجا که مقدمه وصول به غایت دین عقلانی-اخلاقی است می پذیرد. همچنین در باب مناسک دینی وی معتقد است در یک دین عقلانی هیچ تکلیف خاصی نسبت به خداوند وجود ندارد و این تلقی را که با به جا آوردن اعمال و مناسکی بتوان رحمت و عنایت الهی را جلب کرد، خرافه و تعصب می خواند. البته اگر انسان بخواهد خضوع و خشوع خود را در برابر خداوند اظهار کند نباید اعمال و تکالیف خاصی انجام دهد، بلکه باید خلوص اخلاقی به عنوان زمینه عالی تمام اصول رفتار او مورد توجه قرار گیرد. با این همه، اعمال عبادی و نیایش و مناسک اگر بستری برای پرورش روح اخلاق و انجام وظایف به صرافت تکلیف باشد، مورد تایید و تاکید کانت قرار می گیرد. بنابراین نمی توان کانت را به طور مطلق مخالف جنبه های غیراخلاقی و غیرعقلانی (مناسکی و آیینی) دین دانست.

کلمات کلیدی:

عقل نظری، عقل عملی، دین طبیعی، دین وحیانی، مناسک دینی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1226475>

